

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ
У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

*Москаленко Наталія, Яковенко Артем,
Овчаренко Сергій, Малойван Ярослав*

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2021-2-111

Annotation

Introduction and purpose of the study. The article presents a generalization of foreign experience regarding the peculiarities of assessing the educational achievements of schoolchildren in physical education. The purpose is to analyze modern approaches to assessing the educational achievements of students in physical education in some countries of Europe, Asia and America to study the possibilities of using foreign experience in the secondary education system in Ukraine.

Material and methods. The research was carried out at the Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport. In the course of the study, the following methods were used: theoretical analysis and generalization of scientific and methodological literature and documentary materials, comparison method, system analysis method.

Results. The system for assessing educational achievements is similar in various European countries, has its own characteristics in Asian countries and is diverse in the United States of America. In most countries, two types of assessment are used – formative, which accumulates information about the educational achievements of schoolchildren and the summative, which reflects the quantitative expression of knowledge, abilities and skills of students at a certain stage of learning. In general, physical education assessment includes the level of knowledge in the field of physical culture and health, the level of development of physical qualities and motor skills on various topics of the curriculum, attitude to the subject, the degree of involvement in physical activity in the classroom, interaction. Teachers use various methods to assess students: observation, tests, self-assessment, portfolio, student passport, school report.

Conclusions. The directions of improving the system for assessing educational achievements in Ukrainian schools can be: an integrated approach to assessing the psychomotor, cognitive, socio-emotional components of education; creation of a cumulative assessment system for students at each lesson; application of various methods, methods and evaluation criteria; constant monitoring of physical condition indicators of schoolchildren.

Key words: assessment, educational achievements, foreign experience, schoolchildren, physical education..

Анотація

Вступ і мета дослідження. У статті представлено узагальнення зарубіжного досвіду щодо особливостей оцінювання навчальних досягнень школярів з фізичного виховання. Мета – проаналізувати сучасні підходи щодо оцінювання навчальних досягнень учнів з фізичного виховання в окремих країнах Європи, Азії та Америки для дослідження можливостей використання зарубіжного досвіду у системі освіти українських шкіл.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. У ході дослідження використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-

методичної літератури та документальних матеріалів, метод порівняння, метод системного аналізу.

Результати. Система оцінки навчальних досягнень є подібною в різних країнах Європи, має свої особливості в країнах Азії і різноманітна в США. У більшості країн використовуються два види оцінювання – формативне, яке накопичує інформацію про навчальні досягнення школярів, і підсумкове, яке відображає кількісне вираження якості знань, умінь і навичок учнів на визначеному етапі навчання. Загалом оцінки з фізичного виховання включають у себе рівень знань в галузі фізичної культури та здоров'я, рівень розвитку фізичних якостей і рухових умінь з різних тем навчальної програми, ставлення до предмета, ступінь залученості у фізичну активність на заняттях, взаємодію з оточуючими. Учителі використовують різноманітні інструменти для оцінювання учнів: спостереження, тести, самооцінка, портфоліо, паспорт учнів, шкільний звіт.

Висновки. Напрямами удосконалення системи оцінювання навчальних досягнень в українських школах можуть виступати: комплексний підхід до оцінки психомоторної, когнітивної, соціо-емоційної складових навчання; створення накопичувальної системи оцінювання учнів на кожному уроці; застосування різних методів, інструментів і критеріїв оцінки; постійний моніторинг показників фізичного стану школярів.

Ключові слова: оцінювання, навчальні досягнення, зарубіжний досвід, школярі, фізичне виховання.

Анотація

Введение и цель исследования. В статье представлено обобщение зарубежного опыта относительно особенностей оценивания учебных достижений школьников по физическому воспитанию. Цель – проанализировать современные подходы к оценке учебных достижений учащихся по физическому воспитанию в отдельных странах Европы, Азии и Америки для исследования возможностей использования зарубежного опыта в системе среднего образования в Украине.

Материал и методы. Исследования проводились в Приднестровской государственной академии физической культуры и спорта. В ходе исследования использованы следующие методы: теоретический анализ и обобщение данных научно-методической литературы и документальных материалов, метод сравнения, метод системного анализа.

Результаты. Система оценки учебных достижений идентична в различных странах Европы, имеет свои особенности в странах Азии и разнообразна в США. В большинстве стран используются два вида оценки – формативное, которое накапливает информацию об учебных достижениях школьников и итоговое, которое отражает количественное выражение знаний, умений и навыков учащихся на определенном этапе обучения. В общем виде оценивание по физическому воспитанию включает в себя уровень знаний в области физической культуры и здоровья, уровень развития физических качеств и двигательных умений по различным темам учебной программы, отношение к предмету, степень вовлеченности в физическую активность на занятиях, взаимодействие с окружающими. Учителя используют различные инструменты для оценки учащихся: наблюдение, тесты, самооценка, портфоліо, паспорт учеников, школьный отчет.

Выводы. Направлениями совершенствования системы оценки учебных достижений в украинских школах могут выступать: комплексный подход к оценке психомоторной, когнитивной, соціо-емоціонональної составляющих обучения; создание накопительной системы оценивания учащихся на каждом уроке; применение различных методов, инструментов и критериев оценки; постоянный мониторинг показателей физического состояния школьников.

Ключевые слова: оценивание, учебные достижения, зарубежный опыт, школьники, физическое воспитание..

Вступ. Оцінка навчальних досягнень на уроках фізичної культури є важливим індикатором якості освітнього процесу. Крім того, оцінка є одним з найпотужніших шляхів мотивації дітей до вивчення предмета (Савіна, 2014; Яковенко, 2019). На відміну від інших загальноосвітніх предметів особливостями оцінки успішності з фізичної культури є:

- необхідність більш повного і глибокого обліку не тільки психічних якостей, властивостей і станів, а й особливостей статури, фізичного розвитку, фізичних здібностей та стану здоров'я учнів;
- більш широкий діапазон критеріїв, де враховуються не тільки знання, а й конкретні рухові вміння і навички, способи здійснення фізкультурно-оздоровчої діяль-

ності, здатності використовувати знання і фізичні вправи, що вивчені в школі, в нестандартних умовах;

- наявність об'єктивних кількісних складових оцінки, які дозволяють більш об'єктивно і точно вести контроль за ходом індивідуального фізичного розвитку і підготовленості (Hamblin, 2014; Бібік, 2017).

Таким чином, оцінка навчальних досягнень учнів з фізичної культури характеризується комплексністю, і оцінювання тільки за окремими складовими недоцільне. Як правило, оцінюються фізична підготовленість, практичні вміння та навички, теоретичні знання, навички організації фізкультурно-оздоровчої діяльності, динаміка (приріст) оцінюваних параметрів у порівнянні з вихідними або попередніми проміжними значеннями (враховується базовий рівень здоров'я, фізичної підготовленості), сформованість загальнонавчальних умінь та навичок (Бібік, 2017; Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020).

Успіхів у створенні різних підходів до оцінювання з фізичної культури досягли багато зарубіжних країн, досвід яких може стати у нагоді для системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти України.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що екстраполяція зарубіжного досвіду щодо оцінювання навчальних досягнень учнів з фізичного виховання дозволить удосконалити підходи до оцінювання школярів в Україні.

Мета дослідження – проаналізувати сучасні підходи щодо оцінювання навчальних досягнень учнів з фізичного виховання в окремих країнах Європи, Азії та Америки для дослідження можливостей використання зарубіжного досвіду у системі освіти українських шкіл.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. У ході дослідження використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури і документальних матеріалів, метод порівняння, метод системного аналізу.

Результати та дискусія. Одним із важливих критеріїв, за якими можна порівняти стан фі-

зичного виховання в школах різних країн, є система оцінки навчальних досягнень учнів. Вона є подібною в різних країнах Європи, має свої особливості в країнах Азії і різноманітна в Сполучених Штатах Америки.

У всіх європейських країнах участь, прогрес і розвиток учнів у фізичному вихованні регулярно контролюються та оцінюються протягом усього навчального року. Проте, методи оцінювання можуть бути різними залежно від країни та рівня освіти (початкового, середнього або старшого).

Оцінювання учнів відіграє важливу роль у процесі викладання й навчання та є його інтегральною частиною.

Метою оцінки є:

- надання викладачам інформації щодо знань і навичок, набутих учнем, висновки про ефективність використовуваних методів навчання;

- виявлення вчителем труднощів, з якими дитина може зустрітися на шляху навчання, що допомагає вчителю коригувати підходи та методи навчання як для групи, так і для окремої дитини;

- допомога вчителю у подальшому плануванні процесу навчання та реалізації потреб групи;

- інформувати батьків про успіхи своєї дитини у фізичному вихованні;

- допомога школі в оцінці стану програми фізичного виховання та окреслення перспектив її розвитку (Hamblin, 2014).

Більшість європейських країн видають чіткі рекомендації щодо методів оцінки, які використовуються для оцінки фізичного виховання в школі.

У зарубіжних школах учителі фізичного виховання здебільшого використовують формативну та підсумкову оцінку, які є невід'ємною частиною процесу викладання та навчання.

Підсумкова оцінка полягає в узагальненні знань, отриманих

дітьми після завершення процесу навчання, формативна оцінка супроводжує процес навчання і підтримує його.

Формативна оцінка триває в процесі навчання, ґрунтується на попередньому досвіді навчання та забезпечує зворотний зв'язок як для учнів, так і для вчителів. Формативна оцінка сприяє розвитку учнів і дає можливість викладачам знати, наскільки ефективним є процес навчання.

Формативна оцінка в основному є якісною і описовою (тобто виражена в усній чи письмовій формі). Вона визначає результати навчання та досягнення учнів за певний період, а також подальші вдосконалення, які вони можуть зробити.

Підсумкова оцінка відбувається наприкінці періоду викладання (навчання), щоб побачити, чи були досягнуті заплановані результати навчання, та оцінити учнів. Підсумкова оцінка переглядає те, що було досягнуто і, як правило, виражається у знаках або класах, позначених цифрами або літерами, при виконанні певних завдань або тестів протягом певного періоду часу. Знаки зазвичай базуються на шкалі (наприклад, від 1 до 10 або від «А» до «Е»), яка в більшості випадків використовується для всіх предметів у навчальному плані (Eurydice Report, 2013).

Підсумкова оцінка використовується європейськими країнами дещо частіше. Деякі країни (Німеччина, Франція) використовують підсумкову оцінку як єдиний метод оцінювання у початковій і середній школі, Сполучене Королівство (Північна Ірландія) використовує виключно формативне оцінювання на обох рівнях.

Формативна оцінка частіше використовується в початковій освіті у Польщі, навіть починаючи з третього класу. У середній школі формативна оцінка поєднується із підсумковою.

Для шкіл не рідкістю є роз-

робка інструментів оцінки, спеціально призначених для фізичного виховання, щоб максимально точно оцінити результати навчання в предметі. Такі інструменти, як правило, мають форму шкали зі списком спортивних заходів, опису цільових результатів навчання, очікувань щодо виконання, а також відповідних оцінок, на яких базується оцінювання (Eurydice, 2016).

У Франції існує загальний орієнтир навичок у фізичному вихованні на початковому рівні, але немає відповідних шкал оцінки для фізичної активності. Отже, кожна школа готує свої власні критерії оцінки відповідно до спортивних заходів, які практикуються в установі.

У Сполученому Королівстві (Англія та Уельс) керівні документи навчальних програм містять «опис рівнів» (від 1 до 8) і забезпечують основу, на якій робляться підсумкові судження про успішність учнів, як правило, наприкінці ключового етапу навчання (кінець другого і шостого років). Описання дозволяють зробити висновки щодо досягнення цілей навчання, а також вказати типи та діапазон результатів, які учень, який навчається на певному рівні, повинен характерно демонструвати протягом певного періоду часу.

У більшості країн учні отримують заключний звіт наприкінці кожного року, який містить результати фізичного виховання разом з іншими предметами.

У деяких країнах (Франція, Фінляндія) остаточна оцінка фізичного виховання не відображається у річних звітах, а лише в сертифікаті про закінчення середньої освіти.

Для Європи дуже рідкісною є державна атестація (в якості екзамену) у сфері фізичного виховання при закінченні школи.

Оцінювання повинно доповнювати викладання фізичного виховання, і надавати корисну

інформацію, не витрачаючи цінного навчального часу (Chróinin, Cosgrave, 2013).

Під час уроку фізичного виховання вчитель використовує різні методи (інструментарій) оцінки навичок учнів. Це допомагає вчителю переконатися, що діти зрозуміли поставлені завдання і здатні їх успішно виконувати. Їх прогрес повинен бути зафіксований, а досягнення визнані та передані іншим викладачам та батькам.

Результати оцінки є основою для планування наступних етапів навчання. Для збору інформації про прогрес учнів викладачі використовують цілу низку методів оцінки:

- спостереження (учителі постійно спостерігають за дітьми і стежать за їхнім прогресом, коли вони беруть участь у заходах фізичного виховання);

- тести (учитель підбирає тести з широким спектром завдань для дитини);

- самооцінка (допомагає полегшити учням усвідомити свої сильні та слабкі сторони);

- портфоліо (інструмент для запису досягнень дітей і може містити самооцінку ставлення дитини до фізичного виховання);

- паспорт учнів (містить інформацію, зібрану за допомогою описаних вище інструментів оцінювання, пов'язаних із ставленням учня до участі у фізичній активності, досягненнями учнів, пов'язаних зі змістом програми фізичного виховання);

- шкільний звіт (обов'язковий інструмент, який фіксує рівень досягнення цілей фізичного виховання. Прогрес дитини можна оцінити і записати за допомогою показників і критеріїв, описаних у шкільному звіті) (Eurydice Report, 2013).

У британських школах учні отримують оцінки на кожному занятті у таких напрямках:

1. Ставлення (3 бали отримує учень, який послідовно дотримується правил, поведінки, де-

монструє співпрацю та повагу, приймає перемогу і поразку з повагою).

2. Участь і зусилля (3 бали отримує учень, який виявляє максимальні зусилля, самотивується, демонструє хороший рух під час гри, прагне поліпшити особисті навички, фізичну підготовленість).

3. Відвідуваність та готовність (3 бали отримує учень, який вчасно приходить на урок, встигає одягти спортивну форму; спортивний одяг має відповідати встановленому дрес-коду: футболка, шорти (спортивні брюки), кросівки).

Ці напрямки оцінюються за 4-бальною шкалою (3, 2, 1, 0 балів). Така оцінка складає 90% загальної оцінки за 9-тижневий період. Інші 10% надходять від заповненої картки домашнього завдання.

Через кожні 9 тижнів навчання учні можуть обирати вид рухової активності на наступний 9-тижневий період. Процес відбору є привілеєм і може бути не наданим учневі через погану поведінку, відсутність на заняттях, невиконання завдань на уроці або невідповідність спортивного одягу встановленим вимогам.

Якщо учень пропускає заняття з різних причин, він має відпрацювати пропущені завдання протягом наступних трьох уроків для уникнення оцінки в 0 балів (Foster, 2018).

Для оцінки фізичної підготовленості у європейських країнах використовується Європейський тест фізичної підготовленості (ЄВРОФІТ), до якого входять: тест на рівновагу «Фламінго», PWC170, постукування по пластинах для оцінки швидкості рухів рук, нахил тулуба вперед з положення сидячи, стрибок у довжину, динамометрія, присідання, човниковий біг (Council of Europe, 1988). Також можуть застосовуватися національні системи оцінювання фізичної підго-

товленості.

У Німеччині, наприклад, використовується німецький руховий тест (Bös, Schlenker, Büsch et al., 2016) для оцінки фізичної підготовленості, який включає в себе: 6-хвилинний біг, згинання і розгинання рук в упорі лежачи за 40 с, присідання за 40 с, біг 20 м, стрибок у довжину, нахил тулуба в положення стоячи та інші.

У Польщі учителі застосовують тест оцінки фізичної підготовленості, до якого входять: біг 50 м, стрибок угору, біг на довгі дистанції, динамометрія, підтягування або вис на зігнутих руках, човниковий біг, присідання, нахил тулуба вперед з положення сидячи (Сороколіт, 2012; Froemel, 2013).

У Сполучених Штатах Америки оцінка навчальних досягнень учнів виявляє фізичну підготовленість, рухові навички, знання, фізичну активність. Для кожного з цих напрямків є розроблені критерії оцінки. Так, рухові навички виявляються за результатами вивчення розділів навчальної програми. У курикулумі, як правило, прописані основні рухові навички, якими має оволодіти учень та критерії їх оцінки. Рівень знань школярів визначається за допомогою відповідей на теоретичні питання за передбаченими навчальною програмою темами. Для оцінки фізичної підготовленості більшість американських вчителів використовують систему тестів FitnessGram (FitnessGram/ActivityGram), як складовий компонент Президентської програми фізичної підготовки молоді (Plowman, Meredith, 2013). У систему тестів FitnessGram включено оцінку: складу тіла (% жиру в організмі, індекс маси тіла), аеробної потужності (біг 1 миля), сили м'язів черевного пресу (піднімання тулуба в сід), сили м'язів верхніх кінцівок (згинання і розгинання рук в упорі лежачи), сила та гнучкість розгиначів тулуба (розгинання тулуба лежачи

на животі, руки вниз), гнучкість (нахил тулуба вперед з положення сидячи, плечове розтягування). ActivityGram, як доповнення до FitnessGram, є інструментом оцінки фізичної активності, який дозволяє особам оцінити, чи відповідають вони рекомендаціям щодо 60-хвилинної або більше щоденної фізичної активності. Представлено у вигляді опитувальників.

Одним із варіантів оцінювання є спостереження та оцінка роботи учнів на уроці, яка має такі складники (на прикладі штату Делавер):

А. (50%) Участь у занятті: кожен учень може заробити 10 балів за день, з них п'ять – за виконання вимог щодо правильного одягу та п'ять – за участь у русі (відповідність національним стандартам фізичного виховання 1-3) (SHAPE America, 2013; Москаленко, Яковенко, 2019), проявляючи відповідальну особисту і соціальну поведінку, а також отримання задоволення від рухів (відповідність стандартам 4, 5) (SHAPE America, 2013; Москаленко, Яковенко, 2019).

В. (20%) Продуктивність: складається з комбінації формативних оцінок (оцінка навичок руху відповідно до теми або розділу, що вивчається).

С. (15%) Завдання: складається з поєднання підсумкових оцінок (рухові тести, проекти або письмові завдання).

Д. (15%) Підсумковий іспит.

Е. Шкала оцінювання: 93-100 балів (A), 85-92 (B), 75-84 (C), 70-74 (D), 0-69 (F).

Деяко інший варіант оцінювання представлений школами у штаті Каліфорнія:

- 60% щодня: відповідний спортивний одяг і участь в уроці;

- 20% оцінювання навичок, локальної оцінки фізичної підготовленості, Каліфорнійського фітнес-тесту;

- 20% одиничних випробувань і підсумкових іспитів.

У штаті Нью-Йорк оцінювання здійснюється за такими критеріями:

- підготовленість до заняття (максимум 4 бали отримує учень, який завжди підготовлений до уроків);

- участь у занятті (максимум 4 бали отримує учень, який завжди є активним на уроці та докладає максимальних зусиль; бали множуються на 20 уроків);

- знання змісту програмного матеріалу (максимум 4 бали отримує учень, який має відмінні знання та демонструє вміння);

- спортивна поведінка (максимум 4 бали отримує учень який виявляє зразкове співробітництво, завжди підтримує і заохочує однолітків, учителів, завжди демонструє обізнаність і практику безпеки);

- удосконалення навичок (максимум 4 бали отримує учень, який відмінно покращив свої рухові навички у порівнянні з попереднім періодом оцінювання).

Оцінка здійснюється за 5-бальною шкалою (від 4 до 0 балів), наприкінці кожного періоду оцінювання (як правило після 20 уроків або 1 чверті) бали по п'яти означених критеріях сумуються. Оцінка менше 13 балів є незадовільною. Сукупна оцінка визначається шляхом об'єднання оціночних балів кожного періоду оцінювання.

У Північній Дакоті використовується наступна система поурочної оцінки:

- 1 бал – за прибуття на урок вчасно;

- 3 бали – за відповідність спортивного одягу встановленим вимогам;

- 3 бали – за відповідну поведінку та фізичну підготовленість;

- 3 бали – за активну участь у виконанні фізичних вправ

Моніторинг навчальних досягнень учнів з фізичного виховання допомагає штатам, шкільним округам та окремим школам:

- визначити рівень фізичної

підготовленості та ваговий статус учнів;

- визначити тенденції стану фізичної підготовленості з плином часу;

- підвищити обізнаність серед персоналу та адміністрації школи щодо необхідності вдосконалення фізичного виховання, вживання заходів для підвищення фізичної підготовленості та розширення рухової активності;

- надати стимул щодо вдосконалення політики та практики поліпшення фізичної підготовленості, сприяння здорової поведінки учнів;

- визначити демографічні або географічні підгрупи, які потребують підвищення рівня фізичної підготовленості. Це допоможе учителям і співробітникам шкіл націлити програмні ресурси;

- оцінити вплив локальних зусиль щодо покращення фізичної підготовленості та подолання ожиріння серед дітей;

- оцінити прогрес у досягненні національних цілей охорони здоров'я.

Кінцева мета оцінювання успішності учнів з фізичного виховання полягає в тому, щоб навчити школярів важливості збереження фізично активного способу життя протягом усього життя (National Association of Physical Education and Sports, 2004; Сичов, Синельников, Хасті, 2006; Pate, Oria, Pillsbury, 2012; SHAPE America, 2013; Physical education curriculum, 2016).

У Китайській Народній Республіці фізичне виховання оцінюється за такими аспектами: знання та навички; ставлення та залученість до фізичної активності. Інструментами оцінювання зацікавленості учнів у фізичній культурі та спорті, ставлення до занять і звичок до використання фізичних вправ є опитувальники, у які включені питання щодо добровільної участі школярів у позакласній і позашкільній руховій активності, часу на різні види

діяльності, зокрема відпочинок, уроки в школі тощо. Для оцінки фізичного стану використовуються тести фізичної підготовленості, які оцінюють рівень розвитку фізичних якостей; антропометричні вимірювання (довжина та маса тіла, індекс маси тіла), вимірювання функціональних показників (життєва ємність легенів, частота серцевих скорочень тощо) (Zhu et al., 2017).

У Китаї існують національні стандарти фізичної підготовленості для учнів 1-12 класів та студентів закладів вищої освіти (HKDSE, 2018). Вони поширюються на всі школи та університети країни. Для учнів 1-2 класів обов'язковим є визначення довжини та маси тіла і тест з присіданнями два рази на рік. Для учнів 3-4 класів обов'язковим є складання тестів біг 50 м і стрибок у довжину. Починаючи з 5 класу і до кінця навчання у школі учні повинні складати щонайменше 3 тести з фізичної підготовленості щорічно (на вибір степ-тест, біг 50 м, біг 800 м, човниковий біг, стрибок у довжину, піднімання тулуба в сід, присідання, підтягування, метання, штовхання ядра, набивання м'яча), а також вимірювати довжину, масу тіла та ЖЄЛ.

Державне тестування школярів проводиться кожні 2 роки, його успішне складання необхідне для переходу учнів на наступний рівень навчання. Окрім обов'язкових тестів, школи мають право додавати власні тести, якщо відповідні вміння були надані учням протягом навчання (наприклад стрибки на скакалці, ведення м'яча тощо). Однак складання цих тестів не має великого впливу на річну оцінку з фізичного виховання (Kajanus, 2016).

Національний курикулум з фізичного виховання передбачає систему множинного оцінювання учнів, де передбачена не тільки оцінка фізичної підготовленості, рухових навичок і функціональних показників, а й їх ставлен-

ня, поведінка та співпраця. Для досягнення бажаних результатів було сформовано багатовимірну та багаторівневу систему оцінювання, яка об'єднує кількісні та якісні, підсумкові та прогресивні й абсолютні та відносні оцінки. Національний стандарт оцінки було встановлено як орієнтир для збалансування відмінностей між регіонами, школами та учнями. Крім того, викладачі розробили стандарти для вимірювання прогресу учнів у порівнянні з їхніми початковими показниками. Додатковими компонентами оцінювання є самооцінка студентів та оцінювання, проведене батьками, яке слугує допомогою для більш детального зворотного зв'язку для вчителів, учнів і батьків. Традиційно оцінювання відбувається наприкінці семестру. Крім того, в систему оцінювання входять щомісячний аудит кількості занять фізичним вихованням та фізичної активності у режимі навчального дня, моніторинг ЧСС на заняттях з фізичного виховання, вікторини щодо знань про здоров'я та харчування (Chen, 2017).

У Японії оцінювання з фізичного виховання сконцентроване на оцінці афективної, когнітивної та психомоторної сфер учнів. Інструментами оцінки виступають розроблені вчителями тести, стандартизовані тести, спостереження та самооцінка.

Основними принципами є оцінка корисності викладання та навчання, вимірювання можливостей учнів, їх фізичного стану та досягнень у вивченні предмету.

У Японії результати оцінки відображаються як якісно, так і кількісно. Якісні результати повідомляються у вигляді опису сильних сторін фізичної підготовленості, соціальних і поведінкових характеристик, загальних пропозицій для кожного учня.

Для оцінки фізичної підготовленості використовуються такі тести: стрибок угору, біг 50 м, степ-тест, стрибок у довжину,

Таблиця 1

Оцінка навчальних досягнень учнів з фізичного виховання в зарубіжних країнах

Країни		Особливості оцінювання
Європа	Великобританія	У навчальних програмах представлено опис рівнів, яких повинні досягти учні на різних етапах навчання. Оцінюється ставлення, поведінка, відповідність спортивного одягу вимогам тощо.
	Франція	Тести для оцінки рухових навичок. Рівень залученості до фізичної активності оцінюється кожною школою залежно від тієї діяльності, яка практикується в закладі.
	Німеччина	Підсумкова оцінка фізичної підготовленості та рівня знань наприкінці циклів початкової, середньої та старшої шкіл.
	Польща	Формативне оцінювання навчальних досягнень починається з 4 класу. Передбачено тести фізичної підготовленості, виявлення ступеня залученості школярів у позакласну фізичну активність.
	Фінляндія	Тести фізичної підготовленості підбираються вчителем. Оцінюються рухові навички, мотивація, соціальні навички, знання, дотримання правил чесної гри, розуміння взаємозв'язку між руховою активністю та здоров'ям.
Америка	Сполучені Штати Америки	Оцінка навчальних досягнень за різними критеріями, основні з них – участь у фізичній активності, ставлення, рухові навички, фізична підготовленість.
Азія	Корея	Оцінка психомоторної (рухові тести), когнітивної (тестування знань), емоційної (ставлення до занять, кооперація, участь у фізичній активності, змаганнях тощо) сфер учнів.
	Китай	Стандартизовані тести фізичної підготовленості, успішне складання яких дозволяє перейти на наступний рівень навчання. Оцінка ставлення, взаємодії, поведінки.
	Японія	Оцінка психомоторної, когнітивної, емоційної сфер учнів.

метання м'яча, підтягування, зигзагоподібний дриблінг (для дітей старше 12 років), біг 1500 м для хлопців і 1000 м для дівчат старше 12 років та інші (Nakai, Metzler, 2005).

Корейські учні оцінюються на всіх рівнях за допомогою шкільних тестів, національних оцінок успішності у цій країні не зроблено. Інструментами оцінювання є тести з фізичної підготовленості, тестування теоретичних знань, спостереження та опитування.

Серед тестів з фізичної підготовленості використовуються човниковий біг 20 м (PACER test), динамометрія кисті, піднімання тулуба в сід, стрибки за 30 с, нахил тулуба вперед з положення сидячи (О Бом Сок, 2005; Cho, Nuh, 2017).

У таблиці 1 представлено узагальнені особливості оцінки навчальних досягнень учнів окремих країн Європи, Азії та США.

Враховуючи різноманітний позитивний досвід зарубіжних країн в оцінюванні навчальних досягнень учнів з фізичного виховання можна рекомендувати такі підходи для впровадження в українських школах:

- комплексний підхід, що включає в себе: оцінку психомоторного (рухові навички та вміння, фізичні якості, особистий прогрес у фізичній підготовленості), когнітивного (рівень знань та їх застосування на практиці), соціо-емоційного (ставлення до уроків, відвідування, участь, підготовленість до уроку, поведінка, взаємодія з іншими) компонентів;
- накопичувальна система оці-

нювання учнів на кожному уроці, що включає в себе: підготовленість до заняття; участь у занятті; знання змісту програмного матеріалу; спортивна поведінка; удосконалення навичок;

- застосування різних методів, інструментів та критеріїв оцінки;
- постійний моніторинг показників фізичного стану школярів з накопичувальною структурою (Яковенко, 2019).

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що зарубіжні країни намагаються використовувати комплексний підхід до оцінювання учнів з предмету «Фізичне виховання». У більшості країн введені в дію 2 види оцінювання – формативне, яке накопичує інформацію про навчальні досягнення школярів, і підсумкове, яке

відображає кількісне вираження якості знань, умінь і навичок учнів на визначеному етапі навчання. Більшість оцінок з фізичного виховання включають в себе рівень знань в галузі фізичної культури та здоров'я, рівень розвитку фізичних якостей і рухових умінь з різних тем навчальної програми, ставлення до предмета, ступінь залученості у фізичну ак-

тивність на заняттях, взаємодію з оточуючими.

На нашу думку, досвід зарубіжних країн щодо змісту оцінювання навчальних досягнень з фізичного виховання є корисним для України. У систему оцінок учнів загальноосвітніх шкіл необхідно закласти комплекс параметрів, які мають підлягати оцінці таким чином, щоб вони були під-

ґрунтами для подальшого розвитку дитини.

Перспективи подальших досліджень полягають в узагальненні досвіду розвитку систем фізичного виховання інших країн Європи, Азії, Африки, Південної Америки.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не існує конфлікту інтересів.

Література

1. Москаленко Н.В., Яковенко А.В. Національні стандарти фізичного виховання школярів США. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2019. Вип. 3 (111). С. 97 – 101.
2. Москаленко Н.В., Яковенко А.В., Сидорчук Т.В. Фізичне виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – початок XXI ст.): [монографія]. Дніпро, 2020. 220 с.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плєяди», 2017. 206 с.
4. О Бом Сок. Количественно-качественная оценка национального учебного плана по физическому воспитанию учащихся Республики Корея: автореф. дис. ... канд. пед. наук / 13.00.04. Санкт-Петербург, 2005. 28 с.
5. Савина А.К. Образование в Европейском Союзе. Проблемы современного образования. 2014. №2. С. 53 – 64.
6. Сороколит Н. Особенности физического воспитания в общеобразовательных школах Украины и Польши. Kultura fizică: probleme științifice ale învățămîntului și sportului: materialele conferinței științifice internaționale a doctoranzilor, 2012. S. 285 – 290.
7. Сычев А.В., Синельников О.А., Хасты П.А. Программы тестирования уровня физической подготовленности школьников в Соединенных Штатах Америки. Физическая культура. 2006. №6.
8. Яковенко А.В. Організаційно-педагогічні умови трансформації системи фізичного виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – початок XXI ст.): дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Придніпровська держ. акад. фіз. культ. і спорту. Дніпро, 2019. 285 с.
9. Bös K., Schlenker L., Büsch D. et al. German Motor Test. Feldhaus, Hamburg, Germany, 2016.

References

1. Moskalenko N.V., Yakovenko A.V. (2019). National Standards for Physical Education of US Schoolchildren. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), 3 (111), 97 - 101. [In Ukrainian]
2. Moskalenko N.V., Yakovenko A.V., Sidorchuk T.V. (2020). Physical education of schoolchildren in foreign countries (XX century - the beginning of the XXI century): [monograph]. Dnipro. [In Ukrainian]
3. New Ukrainian school: a guide for teachers / Bibik ed. (2017). Kyiv. [In Ukrainian]
4. O Bom Sok (2005). Quantitative and qualitative assessment of the national curriculum for physical education of students of the Republic of Korea: abstract of PhD thesis. St. Petersburg. [In Russian]
5. Savina A.K. (2014). Education in the European Union. Problems of modern education, 2, 53 - 64. [In Russian]
6. Sorokolit N.(2012). Features of physical education in secondary schools of Ukraine and Poland. Kultura fizică: probleme științifice ale învățămîntului și sportului: materialele conferinței științifice internaționale a doctoranzilor, 285 – 290. [In Russian]
7. Sychev A.V., Sinelnikov O.A., Hasti P.A. (2006). Physical fitness testing programs for schoolchildren in the United States of America. Physical education, 6. [In Russian]
8. Yakovenko A.V. (2019). Organizational and pedagogical conditions of transformation of physical education system of schoolchildren in foreign countries (XX century - the beginning of the XXI century): PhD thesis Dnipro. [In Ukrainian]
9. Bös K., Schlenker L., Büsch D. et al. (2016). German Motor Test. Feldhaus, Hamburg, Germany.
10. Chen P. (2017). Physical activity, physical fitness, and body mass index in the Chinese child and adolescent populations: An update from the 2016 Physical Activity and Fitness in China — The Youth Study. Journal of Sport and Health Science, 6, 381 – 383.

10. Chen P. Physical activity, physical fitness, and body mass index in the Chinese child and adolescent populations: An update from the 2016 Physical Activity and Fitness in China — The Youth Study. *Journal of Sport and Health Science*. 2017. №6. P. 381-383.
11. Cho J., Huh J. New Education Policies and Practices in South Korea. <https://bangkok.unesco.org/content/new-education-policies-and-practices-south-korea>
12. Chróinín D. Ni, Cosgrave C. Implementing formative assessment in primary physical education: teacher perspectives and experiences. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 2013. №18. P. 219 – 233. Doi: 10.1080/17408989.2012.666787
13. Council of Europe, Committee for the Development of Sport. EUROFIT: European test of physical fitness. Rome: Committee for the Development of Sport within the Council of Europe, 1988.
14. European Commission/EACEA/Eurydice. Physical Education and Sport at School in Europe Eurydice Report. 2013, Luxembourg: Publications Office of the European Union. 80 p.
15. Fitness Measures and Health Outcomes in Youth. Committee on Fitness Measures and Health Outcomes in Youth; Food and Nutrition Board; Institute of Medicine / Pate R, Oria M, Pillsbury L, editors. Washington (DC): National Academies Press, 2012.
16. Foster D. Physical education and sport in schools. Briefing Paper. 2018. Oct 10. №6836. P.34.
17. Hamblin D. Physical Education assessment from 2014: assessing without limits. *Research in Teacher Education*. Vol.4. No.2. October 2014. P. 25-33.
18. Kajanus A. Physical education in Chinese schools. Role Models, Repetition, and Winning. *Education About Asia*, 21 (2), 5 – 8.
19. Nakai T., Metzler M.W. Standards and Practice for K-12 Physical Education in Japan. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*. 2005. Vol. 76. №7. P. 17 – 22.
20. National Association for Sports and Physical Education. Guidelines for Appropriate Physical Activity for Elementary School Children: Update 2004. Reston, VA: National Association of Physical Education and Sports.
21. National Standards for K-12 Physical Education Copyright 2013, SHAPE America – Society of Health and Physical Educators.
22. Physical Education (HKDSE). Part I: Physical Education, Sport, Recreation, Leisure and Wellness: History and Recent Development. The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. 2018. 35 p.
23. Physical education curriculum. Grades 6-8.
11. Cho J., Huh J. (2017). New Education Policies and Practices in South Korea. <https://bangkok.unesco.org/content/new-education-policies-and-practices-south-korea>
12. Chróinín D. Ni, Cosgrave C. (2013). Implementing formative assessment in primary physical education: teacher perspectives and experiences. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 18, 219 – 233. Doi: 10.1080/17408989.2012.666787
13. Council of Europe, Committee for the Development of Sport. (1998). EUROFIT: European test of physical fitness. Rome: Committee for the Development of Sport within the Council of Europe.
14. European Commission/EACEA/Eurydice (2013). Physical Education and Sport at School in Europe Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
15. Fitness Measures and Health Outcomes in Youth. Committee on Fitness Measures and Health Outcomes in Youth; Food and Nutrition Board; Institute of Medicine / Pate R, Oria M, Pillsbury L, editors. Washington (DC): National Academies Press, 2012.
16. Foster D. (2018). Physical education and sport in schools. Briefing Paper, Oct 10, 6836, 34.
17. Hamblin D. (2014). Physical Education assessment from 2014: assessing without limits. *Research in Teacher Education*, 4 (2), 25-33.
18. Kajanus A. (2016). Physical education in Chinese schools. Role Models, Repetition, and Winning. *Education About Asia*, 21 (2), 5 – 8.
19. Nakai T., Metzler M.W. (2005). Standards and Practice for K-12 Physical Education in Japan. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 76 (7), 17 – 22.
20. National Association for Sports and Physical Education (2004). Guidelines for Appropriate Physical Activity for Elementary School Children: Update 2004. Reston, VA: National Association of Physical Education and Sports.
21. National Standards for K-12 Physical Education Copyright 2013, SHAPE America – Society of Health and Physical Educators.
22. Physical Education (HKDSE) (2018). Part I: Physical Education, Sport, Recreation, Leisure and Wellness: History and Recent Development. The Government of the Hong Kong Special Administrative Region.
23. Physical education curriculum. Grades 6 – 8. Adopted: May 2016. 53 p.
24. Plowman S.A., Meredith M.D. (Eds.). (2013). Fitnessgram/Activitygram Reference Guide (4th Edition). Dallas, TX: The Cooper Institute.
25. Prevalence of physical fitness in Chinese school-aged children: Findings from the 2016 Physical Activity and Fitness in China – The Youth Study / Zhu Z., Yang Y., Kong Z., Zhang Y., Zhuang J. (2017).

- Adopted: May 2016. 53 p.
24. Plowman S.A., Meredith M.D. (Eds.). *Fitnessgram/Activitygram Reference Guide* (4th Edition). Dallas, TX: The Cooper Institute. 2013.
 25. Prevalence of physical fitness in Chinese school-aged children: Findings from the 2016 Physical Activity and Fitness in China – The Youth Study / Zhu Z., Yang Y., Kong Z., Zhang Y., Zhuang J. *Journal of Sport Health and Science*. 2017. N6 (4). P. 395-403.
 26. Secular trends in pupils' assessments of physical education lessons in regard to their self-perception of physical fitness across the educational systems of Czech Republic and Poland / Frõmel K., Vařı'c'kov'a J., Svozil Z., Skalik C., Groffik D. *European Physical Education Review*. 2013. Doi: 10.1177/1356336X13508684
 27. The Structure of the European Education Systems 2016/17: Schematic Diagrams. *Eurydice Facts and Figures / European Commission/EACEA/Eurydice*, 2016. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
 26. Secular trends in pupils' assessments of physical education lessons in regard to their self-perception of physical fitness across the educational systems of Czech Republic and Poland / Frõmel K., Vařı'c'kov'a J., Svozil Z., Skalik C., Groffik D. *European Physical Education Review*. 2013. Doi: 10.1177/1356336X13508684
 27. The Structure of the European Education Systems 2016/17 (2016): Schematic Diagrams. *Eurydice Facts and Figures / European Commission/EACEA/Eurydice*, 2016. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Москаленко Наталія

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9162-5206>

Яковенко Артем

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: yakovenkoartem2012@gmail.com

Овчаренко Сергій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: sergey_dnepr2008@ukr.net

Малойван Ярослав

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна